

Semàfor vermell

Cèsar Blanché

BioC-GReB, Laboratori de Botànica, Facultat de Farmàcia, Universitat de Barcelona, Av. Joan XXIII s/n, 08028 Barcelona. cesarblanche@ub.edu

Publicat on-line: 16 d'octubre de 2010

El projecte de pressupost general de l'Estat inclou una retallada del 28% en el capítol 6 (inversions directes) referent als centres i instituts de recerca de Catalunya. Aquesta és una més de les notícies que darrerament estan posant contra les cordes el futur de la recerca al nostre país.

Aquesta notícia, que publica el diari [AVUI \(15/10/2010\)](#), s'afegeix a les que el Portal BioC ja ha anat anunciant (vegeu [notícia de 31/07/2010](#)) i que, després de les conseqüències de la crisi econòmica per ella mateixa i, més tard, de l'adopció de mesures anti-crisi dels governs acaben, en la concreció del dia a dia, en una continuada retallada dels recursos que es destinen a R+D. I, encara més concretament, en el nostre àmbit d'actuació, es tradueixen en limitacions de molta gravetat no pas a qualsevol programa de desplegament i progrés, sinó al propi manteniment dels projectes en curs i a la mateixa supervivència econòmica de les persones que es dediquen a la recerca en conservació de flora i, en general, a l'estudi de la biodiversitat.

Primerament va ser la retallada general de retribucions del 5% per al personal funcionari (que ha acabat afectant també a tot altre personal contractat, investigador o tècnic de centres universitaris o de recerca) que té la correspondència equivalent als centres privats (fundacions, empreses), seguida d'un retall en els incentius anomenats de "productivitat" (endarreriment inaudit de les avaluacions de recerca que ha hagut de ser publicat oficialment al BOE!). Pel volts de l'estiu s'han anat coneixent els resultats de les resolucions de projectes de recerca sol·licitats al *Plan Nacional de I+D* d'enguany, amb un increment substancial de denegacions i de reduccions (de més del 50% del pressupost sol·licitat), així com la pràctica denegació de tota mena de beques i contractes de personal que hi anaven associats. Si això darrer sembla implicar "només" la interrupció per un cert temps de la possible incorporació de nous investigadors, en realitat encobreix la desaparició de contractes per a investigadors ja formats que, a manca de llocs estables de treball, sobreviuen a través de contractes de 1 a 3 anys associats a projectes de recerca: si aquests desapareixen, van al carrer.

En paral·lel, les dificultats de finançament dels centres de recerca (que venien d'abans de la crisi i que aquesta només ha agreujat) ja havien promogut mesures restrictives una mica més estructurals. Plans de contenció i de congelació de pressupostos han estat generals en els darrers 2-3 anys i molts projectes de creixement ja estaven reduïts a la mínima expansió (finançament mínim de l'IRBio, moderació del pla director del Jardí Botànic Marimurtra o ralentització de la creació de noves places al CSIC, per posar només alguns exemples). Però en els últims temps, les frenades a tots els àmbits posen en perill la pròpia supervivència del nostre sistema, almenys de la manera com l'hem conegut. Un parell d'exemples:

(1) La política de pre-jubilacions (inicialment pensada com a manera d'afavorir el rejuveniment del sistema universitari i de recerca, però que ha resultat en l'extracció del sistema de professionals

“sèniors” i l’absorció de les dotacions de places, reconvertides en cap nova incorporació o, com a molt, en la substitució per un nombre molt inferior de professors associats, precaris, temporals i, de cap manera capaços de substituir investigadors amb possibilitats de crear equips i arriscar en nous projectes). A part que sembla (no ho sap ningú, i la incertesa afegeix certes dosis de pressió addicionals) que la manca de pressupost faria deturar en sec el programa de renovació anunciat, la “retirada” de personal acumulada durant els darrers 3 anys ha comportat que la resta de personal que roman als centres universitaris ha d’incrementar la càrrega docent fins a límits insostenibles (les teòriques 240 h de classe ja suposen, per a alguns professors de la UB fins a 360 h; com que els dies només tenen 24 h, o bé es retalla temps de la recerca –i es perd finançament, personal, oportunitats, progrés...– o bé s’augmenta –directament– la taxa de baixes i malalties professionals (caiguda de cabell, estrès, arrítmies, hipertensió etc.). No és un recurs retòric, són casos reals d’investigadors en Botànica dels darrers quinze dies.

(2) Les conseqüències d’un mal finançament per a Catalunya o d’una gestió poc eficient dels recursos de la Generalitat, recauen especialment sobre les disciplines on la relació entre recerca i societat es vehiculen a través de l’administració catalana. Els retards en els pagaments acordats són a l’ordre del dia (a data d’avui, mitjans d’octubre de 2010, no s’ha pogut cobrar treballs realitzats el gener del 2009), malgrat els compromisos solemnes dels governs (de l’Estat i de Catalunya) que, precisament aquests terminis, s’escurçarien (per llei!). Els recursos destinats a conservació de flora pel govern en els darrers dos anys (després de la publicació del decret 172/2008 en què la Generalitat s’obliga a protegir 150 plantes) han estat “manllevats” als destinats a d’altres partides del DMAH, però la suma total ha estat igual (o inferior, ara ningú recorda la “retenció” de fons per destinar-los a pagar les despeses per pal·liar la “sequera”), amb un resultat net negatiu. Ara toca el futur del personal contractat: en un moment determinat dels governs de CiU es va apostar per reforçar la inversió de l’Estat, bàsicament a través del CSIC, en centres “mixtos” amb entitats catalanes (era una manera de “fer veure” que hi havia recerca a Catalunya sense tenir-hi fons propis dedicats). Lamentablement, les polítiques de recerca i les inversions depenien de l’Estat, que alimentava el sistema; ara, la retallada implicarà la no renovació de contractes, per exemple via CSIC, que, en extingir-se deixaran uns quants investigadors (doctors formats i amb experiència internacional) literalment al carrer. Naturalment, la Generalitat no pot fer front a aquestes despeses, però tampoc a les que s’havia compromès amb tota formalitat (Llei d’Universitats, per exemple): després d’impulsar una campanya de creació de professors i investigadors propis de la Generalitat (catedràtics contractats, professors agregats) ara no es disposa dels mitjans per pagar-los i comença a difondre’s la idea que en pocs anys, si volen sobreviure, els actuals ocupants d’aquestes places hauran d’optar per estroncar la via catalana i presentar-se a places de professor titular (oposicions i concursos) per obtenir un lloc de treball alternatiu...que pagaria l’Estat. La iniciativa privada (fundacions, caixes, empreses) tampoc es troba en el millor moment per complementar des de la societat civil la manca d’inversions de les administracions, tot i diversos esforços molt notables, que atenuen –gràcies a Déu– els efectes, però no tenen prou força per capgirar la situació.

No cal seguir desgranant el reguitzell de sirenes d’alarma que van sonant amb insistència i en nombre creixent (n’hi ha força més). Cal, en canvi, encendre el semàfor vermell per deturar aquesta deriva preocupant i, com a mínim, mantenir el potencial científic aconseguit després de molts anys d’esforços, que s’ha anat consolidant a base de molt d’esforç personal i institucional però en un equilibri força inestable. Una reculada sonada és molt fàcil (productivitat científica, abast de projectes, renovació del talent, etc. presenten els primers símptomes d’erosió), en uns moments on, paradoxalment, des de tota mena d’instàncies s’assegura que cal invertir més que mai en formació, en ciència, en tecnologia, com a eina estratègica per sortir de la crisi i promoure una autèntica societat del coneixement. Els països del nostre entorn occidental (Alemanya, França, per exemple) no han pas optat per les retallades (recordem que la ciència és universal). Si la competència era dura, es pot tornar devastadora si no comptem amb un suport suficient. Aquestes setmanes properes són les de discussió del pressupost de 2011 i d’eleccions a Catalunya. Abans de final d’any, doncs, podrem veure si el semàfor és verd (o, com a mínim, carabassa, i podem passar vigilant molt) o bé si resta vermell i hem de baixar del cotxe i...anar a peu. El que fa ràbia és que als altres carrers tinguin verd...

Editat per: E. Aguilar & J. López-Pujol

Citació recomanada: Blanché, C. 2011. *E-Opinió núm. 18: Semàfor vermell*. Portal de Biologia de la Conservació de plantes. Laboratori de Botànica, Facultat de Farmàcia, Universitat de Barcelona.
URI: <http://hdl.handle.net/2445/20307>

Aquesta obra està subjecta a una llicència de [Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada 3.0 Espanya de Creative Commons](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/)

